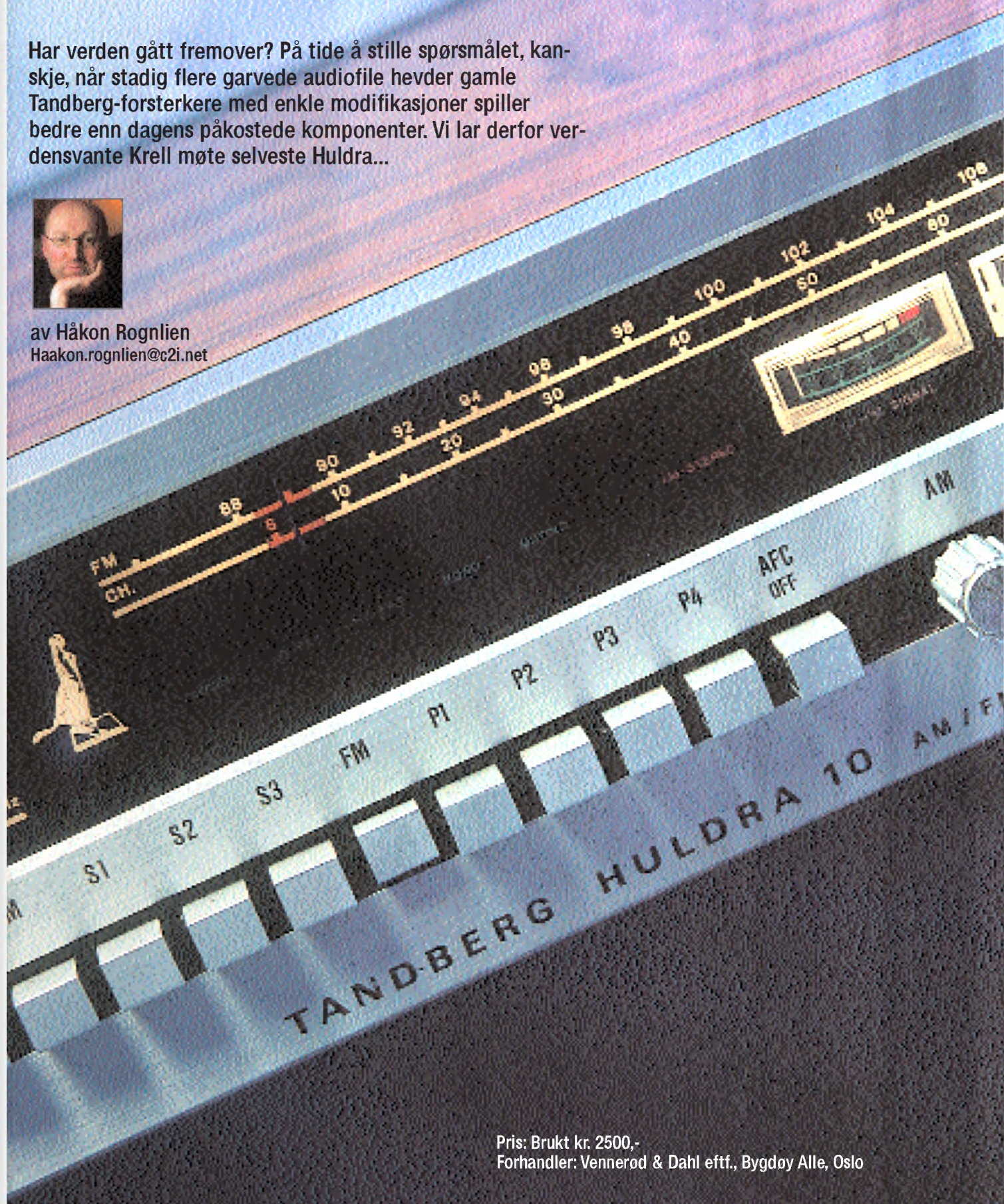

Da Krell møtte Huldra!

Har verden gått fremover? På tide å stille spørsmålet, kanskje, når stadig flere garvede audiofile hevder gamle Tandberg-forsterkere med enkle modifikasjoner spiller bedre enn dagens påkostede komponenter. Vi lar derfor verdensvante Krell møte selveste Huldra...

av Håkon Rognlien
Haakon.rognlien@c2i.net

Pris: Brukt kr. 2500,-
Forhandler: Vennerød & Dahl efft., Bygdoy Alle, Oslo

Huldra lever!

Jo da, det er en kjensgjerning at Tandberg har levert et enormt antall evighetsmaskiner til det norske samfunn i en mannsalder. Likeledes har det seg slik at mange av disse nå drøyt 30 år gamle forsterkerne fortsatt er i drift der ute. Og de kan skaffes på loppemarked (med litt flaks!) eller hos diverse brukthandlere som har spesialisert seg på slike gjenstander. Fidelity kjøpte sitt eksemplar av Tandberg Huldra 10 i en brukbutikk i hovedstaden for 2500,-

Det finnes enkelte varianter over temaet Huldra 10, noen har litt flere IC'er og derved en tanke dårligere lyd, og testperioden har også vist oss at de har noe forskjellig toleranse for inngangssignal på de forskjellige utgavene, bare så det er nevnt.

Lyden av Huldra

Det er med en viss nostalgisk ærefrykt man kobler opp den tilårskomne, men tross alt elegante forsterkeren til en moderne CD-spiller og et par datakonstruerte høyttalere fra det nye årtusen. Har den tålt tidens tann? Jeg må jo svare ja på det. Det er nokså tvilsomt at ingeniørene hos Tandberg kunne fremkalle denne type lyd gjennom såpass påkostede høyttalerkabler, til høykost småhøyttalere på sandfylte stativer. På et vis kan man vel si at de ikke selv kunne kontrollere sine egne konstruksjoners potensial.

Og det er mellomtonen som stikker seg ut som noe helt spesielt. Stemmer og instrumenter har en åpen, organisk klang som setter fingeren på et trekk i utviklingen som nok har lidd noe av dagens komponentkvalitet. På den annen side er bassen nærmest å anse som tull og tøys; totalt innsmigrende og myk kjøler den med øregangene, mens presisjon er et uttrykk man ikke

seg av signaltransporten. En usikkerhetsfaktor har vi dog, ettersom vi må benytte en nokså kjøp overgang til DIN-plugg på Tandbergens inngangsside.

Og i det andre hjørnet...

Krell 400xi ble testet av Vidar Mørch i et tidligere Fidelity, og den har høstet stort sett meget gode anmeldelser over en hel verden av hi-fi-blader. På mange måter er den vel vår tids ekvivalent til Tandbergs Huldra; solid bygget, beregnet på å vare, og henvender seg til den kvalitetsbevisste lytter. Regner man om prisen på Huldra 10 fra ca 1970 til dagens pengeverdi, blir heller ikke sammenligningen helt ueffen, faktisk. Krell 400xi er undertegnedes nye arbeidsverktøy, en meget anvendelig, stabil og vellydende forsterker med et par hundre Watt til disposisjon i hver kanal.

Om jeg skal være kritisk har den enkelte mangler i klangfargene, litt steril på et vis, og

forholdt seg til på den tiden. Likeledes er diskanten nokså grå, den ruller klart av, og er relativt lite oppløst. Selv om Huldra 10 har en livlig og behagelig gjengivelse, må vi nok si at den som helhet er relativt uinteressant etter dagens krav til musikkgjengivelse. Men selv om vi droppe forsterkerdelen som er radioens opplagte akilleshæl, så gjenstår det en forforsterker, en RIAA og ikke minst en radiotuner som mange mener er blant de beste som er laget...

Preparering til dyst

Tandberg Huldra 10 har ingen dedikert forforsterker utgang, så vi må varme opp loddebolten. Vi benytter hodetelefonutgangens signalkabler, klipper dem og lodder dem til et sett forgyllte phonoplugg som monteres på bakplata. Impedanstilpasning foregår med et par 50 ohms motstander av god kvalitet. Hele operasjonen tar noen minutter og kan løses uten store vansker av alle som ikke er totalt trehendte.

Og vi er klare til møte mellom fortid og nåtid. For at kriteriene skal være mest mulig like, lar vi begge de involverte forforsterkerdelene levere signalet til et Musical Innovations 5 effekttrinn. Som referanse bruker vi Musical Innovations 1, samt at vi har en killer i form av Audio Note's høggedyre M5 i backup. Dessuten sparer vi ikke på kabelkonfekten heller; Synergistic Phase 2 samt Duelunds silkeomspunnete kunstverk tar

den har en slags glans i den øvre mellomtone som vel ikke er helt naturlig. På den annen side er den fantastisk oppløst, glatt og detaljert, har full kontroll over høyttalermembraner av så å si alle slag, har luftighet og en frisk spillestil som gir meget stor eier- og lytterglede. Med enkle tastetrykk kan den benyttes som separat forforsterker og effekttrinn.

Inn i ringen

Som ren forforsterker er Tandberg Huldra 10 veldig annerledes enn som integrert. Borte er slurve i bassen, diskanten er mer utstrakt og luftig, mens mellomtonen har den samme magiske strukturen. Den har en relativt aksentuert og slank klangkarakter, som fort går over mot det nasale i mellomtonen, og dessverre er det her vi finner stemmenes og diverse instrumenters grunnklang, og jeg mener vel at dette fort kan falle litt uheldig ut. Men det er med en viss overraskelse jeg kan konstantere at bassområdet er meget ryddig, går dypt og er rimelig kontrollert hele veien ned i kjelleren.

Krell på sin side låter klart glattere, dog noe mer kunstig, på den annen side er den klart mer detaljert og kontrollert i alle deler av frekvensspekteret. I tillegg er den totalt stille der Huldra suser og støyer en del. De færreste vil oppleve det som et problem, men har du høyttalere som gir 100dB/1W/1m har det en klar relevans.

Liten modifikasjon med stor betydning.

Første runde

Vi kjører i gang med David Johansen and the Harry Smiths, og Huldra går heftig ut med en besnærende magisk mellomtone, men er nok en tanke slurvete i fotarbeidet og er vel ikke 100% klar i toppen heller, selv om den enda ikke har tatt i mot juling fra motstanderen. Krell på sin side er en klart mer elegant og detaljert formidler av kunsten, men kan ikke på noen måte kopiere Huldras naturlighet i stemmer og akustiske instrumenter. Vi har kort sagt å gjøre med en klar kulturforskjell her; detaljer mot innlevelse. Nå er det dog slik at Krell muligens er mer tilpasset dagens medievirkelighet, og undertegnede kan ikke fri seg fra at lyden av en moderne innspilling rent faktisk lider litt av for

skremmende på de fleste motstandere, men jeg kan ikke annet enn å innrømme at Huldras kunstferdighet her er mer overbevisende enn Krells uforstyrrelighet. Ingen av kombattantene kommer rystet ut av denne runden, men jeg dømmer en grei poengseier til Huldra.

Tredje runde

På tide med ren brutalitet. Rainbow og "The stranger in us all" overtar ballet, og Huldra virker noe usikker til dette temposkiftet. Rett nok er denne innspillingen så som så, men slett ikke umulig å lage mye moro med. Huldras forsøk på å danse i denne takten slår ikke an. Her blir hun bakpå og usikker, finner ikke kraften i anslagene, kommer ut av takt, og får altså ikke fram raseriet i denne musikktypen. Jeg forsøker å gi noen hint ved å justere bass og diskantnivået, men dette gjør vondt verre. Det tilfører kun en absurd fedme i enkeltområder av musikken, og det som tross alt fantes av harmoni er som blåst bort.

Heller ikke Krell finner denne runden videre gøy, den fremstår med for lette anslag, analytisk og kjølig beregnende. Jeg tror nok de fleste ville holde en knapp på den moderne kampfor-

det lengste strået; her ble Huldra for nasal og uharmonisk til å gi meg noen stor opplevelse. Men til drift av Audio Note P4 300B rør monoblokker var Huldras klangstruktur strået hvasere enn Krell på akustiske innspillinger, der Krell ble hovedsaklig litt vel slank og analysepreget det meste av tiden.

Så introduserer vi Audio Notes skamløst prisede M5, og dagsordenen er satt. Denne kickboksen av en forforsterker legger kombattantene flate i løpet av kort tid. Huldras magiske mellomtone overgås greit, instrumentenes og stemmenes naturlighet er unik. Like enkelt kopierer den ikke Krellens detaljnivå, men på den annen side er guarden høyt hevet, og den leverer med en kraft så brutal og vidunderlig at du knapt tror dine egne ører. I tillegg legger den opp en atmosfære og dybde i lydbildet de andre bare kan drømme om. Om du trodde innspillingskvaliteten var problemet på Rainbowplata, tro om igjen, opplevelsen er helt rå! Musikken blåses ut med en kraft, en dynamikk og en innlevelse som gir et herlig rush for musikkelskere, og sånn skal det være.

klar fokus på mellomtonen, selv om den har en nær magisk virkelighetstro klang.

Altså vil jeg gi poengseier til Krell i første runde, men med knappest mulig margin. Jeg går ut fra at enkelte ville være uenig i denne bedømmingen, Krells glatte eleganse kan nok med rette oppfattes som en viss forfalskning av fakta.

Annen runde

Andras Scholl "The Voice" inn i skuffen, igjen er Huldra kunstnerisk i sin utfoldelse. Stemmens klangfarger er overbevisende organiske, instrumentene likeså, celloen er vidunderlig rå og nær, med akkurat den "styggheten" ekte strykere har. Og selv om stemmen ikke er like silkeglatt som jeg ofte har hørt, opplever jeg denne mellomtonen mer korrekt enn det mange moderne forsterkere kan gjengi. En fiffig kombinasjon som til tross for en viss lukkethet i toppoktavene gir stor glede for de som bivåner. Krell angriper på en fullstendig annen måte. Rolig og tilbaketrukket rusler den rundt i ringen med stor selvfølighet og silkeglatt uttrykk. Utvisomt virker denne usannsynlige roen og kontrollen

men her, undertegnede likte egentlig ingen av disse fremføringer, og gir uavgjort i denne runden, der ingen gjorde en helt akseptabel figur.

Litt om referansen

Musical Innovation Mi 1 spiller annerledes enn de to andre, varmere enn begge, mindre oppløst enn Krell, ikke like ærlig i mellomtonen som Huldra. Den er behagelig å lytte til, og har en fin klangbalanse, harmonisk og relativt rett frekvensgang, selv om den overgår av Krell på sistnevnte disipliner. Ettersom jeg ofte har benyttet denne som referanse de siste 4-5 år kan jeg underskrive på at den har bra evne til å styre de fleste typer effekttrinn med hederlig resultat. Direkte satt opp mot de to andre er det selvsagt vanskelig å gi noen sikker rangering ettersom den er så vidt annerledes, men jeg vil vel si at den kvalitativt er i klasse med de to kombattanter, uten at jeg kan si den har noen av disses ekstremegenskaper.

En kjempe entrer ringen

Jeg har selvsagt latt begge forforsterkerne drive også andre effekttrinn. Med Krells innebyggede, var det vel ikke annet å vente enn at Krell trakk

Siste runde

Konklusjonen på denne artikkelen vil selvfølgelig avhenge av hvilket utgangspunkt man har. Bedømt i forhold til det ultimate man kan skaffe seg av forforsterkere i dag, har ikke Tandberg Huldra 10 nok å bidra med. Bedømmer vi derimot i forhold til at den på enkelte felter overgår forforsterkere som koster opp i mot tretti tusen kroner, må man vel kunne si at dette er ufattelig. Bemerkt dog at den ikke kan slå nye konstruksjoner på detaljer, kontroll og ro, men at det er klangfargene og nerven som gjør den helt unik. Likeledes forteller dette oss en del om utviklingen av standard elektronikkomponenter de seneste 30 år. Rett nok skal vi også fortelle at klangbalansen kan skape en del trøbbel, den er nokså skrinne og mangler homogenitet, nøye utvalg av samarbeidspartnere er essensielt, altså, om du vil benytte den i dyrere oppsett.

Bedømt ut i fra det faktum at den koster 2500,-, har en tunerdel man knapt finner maken til i dag, samt et innebygget, meget høyt RIAA-trinn av den gode, gamle typen, ja da må vi glatt kunne si at den latterliggjør konkurrentene, om det i det hele tatt finnes noen. Og basert på sistnevnte utgangspunkt er det bare å konkludere som følger: Huldra er død, leve Huldra!